

DZIKA STRONA PRZYRODY

DLACZEGO DZIK JEST WAŻNY?

AKCJA DEMOKRACJA

PRAWNICY NA RZECZ ZWIERZĄT

A. Ta część zawiera główne założenia lekcji, która może być przeprowadzona w klasach od siódmej do ósmej szkół podstawowych i w szkołach ponadpodstawowych.



Pytania kluczowe

- Czy zwierzęta mają prawa?
- Co grozi za naruszenie praw zwierząt?

Autorzy scenariusza używają pojęcia „prawa zwierząt” w przenośni mając pełną świadomość braku nadania im przez ustawodawcę praw podmiotowych.

Cele lekcji:

- uwrażliwienie młodzieży na los zwierząt,
- zapoznanie uczniów z prawami zwierząt oraz zachowaniami naruszającymi te prawa,
- kształtowanie u uczniów umiejętności odpowiedniego reagowania w przypadku napotkania zwierzęcia dzikiego.



Cele lekcji sformułowane w języku ucznia:

- wiesz, że zwierzęta czują, w tym ból i cierpienie,
- wiesz, jakie są podstawowe prawa zwierząt, jak zachować się w sytuacji spotkania zwierzęcia albo bycia świadkiem zdarzenia z udziałem zwierzęcia, jakie masz obowiązki i jaka kara może spotkać kogoś, kto narusza prawa zwierząt lub nie udziela im wymaganej pomocy,
- potrafisz odpowiednio zareagować, kiedy napotkasz zwierzę w swojej okolicy oraz weźmiesz udział w zdarzeniu drogowym z udziałem zwierzęcia albo będziesz jego świadkiem.

Uczeń po zajęciach:

- potrafi rozpoznać sytuację, w której zwierzę wymaga pomocy ze strony człowieka,
- wie o konieczności zgłoszenia osobie dorosłej, Policji lub Straży Miejskiej sytuacji wypadku drogowego,
- wie jak może pomóc zwierzęciu w sposób odpowiedzialny.

Metody pracy:

- rozmowa, pogadanka,
- ćwiczenie praktyczne: omówienie kazusu
- **KAZUS**: wypadek drogowy z udziałem dzika – jak należy się zachować, co można zrobić, jak pomóc zwierzęciu, konsekwencje prawne braku udzielenia pomocy.

Formy pracy:

- praca zbiorowa,
- praca indywidualna.

Formy pracy:

- prezentacja,
- zdjęcia/filmik.





B. Ta część przeznaczona jest dla osoby prowadzącej lekcje. Opisuje przebieg zajęć, zadania do zrealizowania oraz rozwiązania tych zadań.



Wstęp do zajęć - próba zdefiniowania, czym są prawa zwierząt.

Osoba prowadząca zachęca uczniów do rozmowy i zadaje im pytania:

- Czy zwierzęta mają prawa?
- Jeśli tak, to jakie?
- Czy zwierzęta powinny mieć swoje prawa? Tak/nie? Dlaczego?

Osoba prowadząca zmierza do uzyskania od uczniów przykładów praw zwierząt, a następnie wyjaśnia, w jaki sposób te prawa są chronione.

Prawa zwierząt są chronione przede wszystkim ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt. Ustawa określa, że:

- zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę (art. 1 ust. 1).
- każde zwierzę wymaga humanitarnego traktowania, czyli traktowania uwzględniającego potrzeby zwierzęcia i zapewniającego mu opiekę i ochronę (art. 5).

Warto podkreślić, że **przepisy ustawy o ochronie zwierząt dotyczą wszystkich zwierząt kręgowych**, nie tylko psów i kotów, ale również kur, gołębi, żab, ryb, świń, krów - czyli nie tylko zwierząt domowych, ale także gospodarskich i dzikich.

Należy zwrócić uwagę uczniów na fakt, że dzik ma status **gatunku zwierzęcia tzw. łownego**. Oznacza to, że nie jest objęty ochroną gatunkową i podlega przepisom ustawy z dnia 13 października 1995 r. – **Prawo łowieckie**. Zwierzęta łowne, np. sarna, jeleń czy dzik, żyjące na wolności, stanowią własność państwa. Są zwierzętami, na które polują myśliwi zrzeszeni w Polskim Związku Łowieckim.

To człowiek decyduje o tym, że na jedne zwierzęta się poluje, a na inne nie.



Osoba prowadząca stara się opowiedzieć i podkreślić, że dzik jest zwierzęciem i tak samo jak inne zwierzęta cierpi, boi się, jest głodny i może mieć młode - zwane warchlakami, którymi się opiekuje.

Dobrostan zwierząt dzikich:

Dobrostan zwierząt - czyli taki stan, w którym czują się dobrze - obecnie opiera się na pewnych regułach:

- Ochrona naturalnego środowiska poprzez zapewnienie odpowiedniego schronienia i miejsca odpoczynku.
- Wolność do wyrażania naturalnego zachowania poprzez zapewnienie odpowiedniej przestrzeni, warunków i towarzystwa innych zwierząt tego samego gatunku.
- Wolność od strachu i stresu poprzez zapewnienie opieki i traktowanie, które nie powoduje psychicznego cierpienia zwierząt.



Dzik jako zwierzę dzikie

Osoba prowadząca opowiada uczniom o dziku - gdzie i jak żyje.

Jako wstęp do tej części można zachęcić uczniów do rozmowy poprzez zadanie pytania:

Co to znaczy, że zwierzę jest dzikie?



Prowadzący wskazuje, że zgodnie z definicją z ustawy o ochronie zwierząt jest to „zwierzę wolno żyjące (dzikie), nieudomowione i żyjące w warunkach niezależnych od człowieka". Cechy zwierzęcia dzikiego:

- żyje samodzielnie w środowisku naturalnym (las, góry, rzeki, łąki itp.),
- nie zostało oswojone ani wychowane przez ludzi,
- radzi sobie samodzielnie w zdobywaniu pokarmu i umie się obronić,
- zachowuje swoje naturalne instynkty, takie jak polowanie w celu zdobycia pokarmu.

Dzik jest zwierzęciem dzikim, a dokładniej ssakiem wszystkożercą. Podstawą jego diety są rośliny, bulwy, owoce leśne i drobne bezkręgowce. Ryjąc w ziemi - spulchnia ją. W lesie i w mieście dzik woli noc – wybiera godziny, gdy ludzi jest najmniej, co potwierdza jego instynkt unikania kontaktu z człowiekiem.

Agresja nie jest cechą dzika – to zachowanie obronne. Jeśli dzik czuje, że ma możliwość ucieczki, zawsze wybierze ucieczkę zamiast ataku. Lochy z młodymi są szczególnie czujne – dlatego nie należy zbliżać się do warchlaków – małych dzików, nawet jeśli wyglądają „uroczo" i nieszkodliwie[1].

[1] „Co dzik robi w mieście?" Poradnik edukacyjny dla małych i dużych mieszkanek i mieszkańców Krakowa, Akcja Ratunkowa dla Krakowa https://akcjaratunkowadlakrakowa.pl/co-dzik-robi-w-miescie-poradnik-edukacyjny-dla-malych-i-duzych-mieszkanek-i-mieszkancow-krakowa/



Zdarzenie drogowe z udziałem dzika – omówienie kazusu

W tej części lekcji należy zachęcić uczniów do wyobrażenia sobie sytuacji, w której w trakcie przejazdu samochodem z rodzicami po zmroku na skraju lasu dochodzi do zdarzenia drogowego, na skutek którego potrącone zostaje zwierzę – dzik.

W pierwszej kolejności można zadać pytanie:

- Czy wiesz jak należy się zachować? tak / nie
- Co można zrobić? podejść i pomóc / uciec / postraszyć zwierzę / zawiadomić policję
- Kogo powiadomić? policję / straż / pogotowie
- Czy kiedyś byłeś świadkiem takiego zdarzenia? tak / nie
- Jeśli tak, to jak się w wtedy czułeś? Bałem się / śmiałem się / nie wiedziałem co zrobić
- Czy powiadomiliście kogoś? tak / nie / uciekliśmy / zadzwonił tata/mama na policję



Po krótkiej dyskusji, osoba prowadząca przedstawia krok po kroku jak należy zachować się w takiej sytuacji:



Zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt: prowadzący pojazd mechaniczny, który potrącił zwierzę, **obowiązany jest (w miarę możliwości) do zapewnienia mu stosownej pomocy lub zawiadomienia m.in. Policji** (art. 25 ustawy).

Udzielenie pomocy zwierzęciu przez kierowcę może obejmować różne czynności, np. **zabezpieczenie miejsca zdarzenia** (włączenie świateł awaryjnych, ustawienie trójkąta). Kierowca powinien także w miarę możliwości ocenić – z bezpiecznej odległości – stan zwierzęcia.

Dla własnego bezpieczeństwa nie należy samodzielnie udzielać pomocy zwierzęciu dzikiemu – nie należy go głaskać, przytulać, opatrywać ran, karmić. Zachowanie zwierzęcia, z uwagi na stres i ogromną dezorientację na skutek wypadku, może stanowić zagrożenie dla człowieka.

Przede wszystkim należy zawiadomić Policję albo zadzwonić pod numer alarmowy 112.

Ważne jest również to, aby na miejscu zdarzenia pojawił się lekarz weterynarii, gdyż to on posiada odpowiednie kwalifikacje do udzielenia pomocy zwierzęciu. Powiadomić lekarza weterynarii powinna Policja.

Nie należy przewozić na własną rękę zwierząt dzikich – dzików, saren i innych. Zwierzę zestresowane i chore może wyrządzić szkody w prywatnym pojeździe, stanowić zagrożenie dla kierowcy, pasażerów i ruchu drogowego, a także dla samego siebie.

Odpowiedzialność za ucieczkę z miejsca wypadku i nieudzielenie zwierzęciu pomocy przez kierowcę:

W tym miejscu osoba prowadząca zwraca uwagę na to, co grozi osobie dorosłej za nieudzielenie pomocy, ucieczkę z miejsca wypadku.



Jeżeli kierowca odjedzie z miejsca wypadku, nie udzielając pomocy zwierzęciu lub nie zawiadamiając jednej ze służb, podlega odpowiedzialności karnej. Taki czyn stanowi wykroczenie i zagrożone jest karą aresztu lub grzywny w wysokości do 5.000 złotych.

Jeżeli kierowca miał możliwość udzielenia pomocy i tego celowo nie zrobił, a następnie odjechał z miejsca wypadku to może zostać oskarżony o znęcanie się nad zwierzęciem (jest to przestępstwo). Chodzi tutaj o taką sytuację, gdy brakiem jakiegokolwiek działania, człowiek naraził zwierzę na jeszcze większy ból i cierpienie, zamiast mu pomóc.

Osoby nieletnie ***nie ponoszą odpowiedzialności karnej*** *tak jak dorośli. Jeżeli młoda osoba widzi ranne zwierzę, najważniejsze jest, żeby powiedziała o tym dorosłym, w szczególności rodzicom, opiekunowi/opiekunce lub nauczycielowi/nauczycielce albo jeśli umie wykonać telefon, może zadzwonić na numer alarmowy 112 albo na Policję i opisać szczegółowo zdarzenie, którego była świadkiem.*

Jest to dobry moment, aby osoba prowadząca omówiła przestępstwo znęcania się nad zwierzętami poprzez wskazanie ogólnej definicji znęcania się nad zwierzętami:

Przez ***znęcanie się nad zwierzętami należy rozumieć zadawanie albo świadome dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpień*** *- art. 6 ust. 2 ustawy o ochronie zwierząt. Działanie może być jednorazowe, nie trzeba chcieć zadać zwierzęciu bólu, wystarczy chcieć "coś z nim zrobić", np. kopnąć je, uderzyć, zranić, ale także nie udzielić pomocy, gdy zwierzę jest ranne.*

Kary za naruszanie praw zwierząt - omówienie odpowiedzialności prawnej za naruszenie praw zwierząt

Osoba prowadząca zadaje uczniom pytanie: Czy za naruszenie praw zwierząt może nas spotkać kara? Jeśli tak, to jaka?

Osoba prowadząca następnie krótko omawia zasady odpowiedzialności za naruszenie praw zwierząt.



Odpowiedź: Dorośli mogą być ukarani grzywną - czyli karą finansową, karą polegającą na wykonywaniu prac społecznych lub karą pozbawienia wolności - czyli więzienia. Są to kary wynikające z ustawy o ochronie zwierząt (art. 35 u.o.z. i następne). Ponadto sąd orzeka przepadek zwierzęcia - czyli nakazuje odebranie zwierzęcia człowiekowi, który wyrządził mu krzywdę. Sąd może także orzec wobec takiej osoby zakaz posiadania zwierząt na okres nawet 15 lat, a jeśli pracował ze zwierzętami - zakaz takiej pracy.

Osoby nieletnie za niewłaściwe zachowania wobec zwierząt nie odpowiadają przed sądem karnym, ale przed sądem dla nieletnich. W takim sądzie przeciwko dzieciom, które nie ukończyły jeszcze 17 lat, mogą się toczyć sprawy o demoralizację (gdy dziecko ukończyło 10 lat) lub o czyny karalne (gdy dziecko ukończyło 13 lat).

Osoby nieletnie mogą być ukarane np.: upomnieniem, przepadkiem zwierzęcia, przepadkiem przedmiotu, którym zostało zranione/zabite zwierzę, wykonywaniem prac społecznych, zobowiązaniem do uczestniczenia w różnego rodzaju zajęciach (np. o charakterze wychowawczym, terapeutycznym), mających na celu skorygowanie ich zachowania – są to środki wynikające z ustawy o z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Osoba prowadząca zachęca uczniów do wyobrażenia sobie sytuacji, gdy widzą dzika leżącego w rowie przy ruchliwej ulicy. Na pierwszy rzut oka widać, że jest ranny.

Można uczniom zadać pytania, zachęcając ponownie do dyskusji: co robisz? jak można pomóc?

Odpowiedzi uczniów np. odchodzę, ignoruję, boję się i uciekam, pochodzę i głaszczę zwierzę, pocieszam zwierzę, chcę opatrzyć mu ranę itp.





Osoba prowadząca omawia z uczniami poszczególne kroki działania w takiej sytuacji:

Nie należy samodzielnie udzielać pomocy zwierzęciu dzikiemu – nie należy go głaskać, przytulać, opatrywać ran, karmić. Jeżeli zwierzę podniesie się i zacznie uciekać - nie należy go gonić! Należy nagrać sytuację albo zrobić zdjęcia i zwrócić uwagę, w jakim kierunku uciekło zwierzę.

Jak najszybciej należy powiadomić osobę dorosłą, jeżeli nie ma nikogo w okolicy to samemu również można powiadomić Policję o takim zdarzeniu. Jeżeli widzisz auto, które oddala się z miejsca, w którym leży zwierzę, możesz zrobić zdjęcie, nagrać ten moment lub zapisać numery rejestracyjne auta. To pomoże Policji w odnalezieniu sprawcy zdarzenia.

W trakcie zgłoszenia należy podać gdzie się znajdujesz, w jakiej miejscowości, przy jakiej ulicy, opisać stan zwierzęcia: jest ranne, krwawi, oddycha, charczy albo uciekło w pobliskie zarośla.

Jeżeli masz problem w określeniu swojej lokalizacji, możesz poprosić o pomoc osobę dorosłą albo sprawdzić to za pomocą odpowiedniej aplikacji w telefonie.

Możliwości reagowania na przypadki naruszania praw zwierząt



Osoba prowadząca zachęca uczniów do przeprowadzenia „burzy mózgów" na temat sposobów i możliwości zgłaszania przypadków naruszeń praw zwierząt, zadając im pytanie: Gdzie i jak zgłaszać sytuacje z udziałem zwierząt?

Następnie zadaniem osoby prowadzącej jest poinformowanie, w jaki sposób uczniowie mogą reagować na sytuacje z udziałem zwierząt.

Odpowiedź: Jeśli uczeń napotka zwierzę, któremu dzieje się krzywda lub jest świadkiem wypadku drogowego powinien tę sytuację zgłosić osobie dorosłej, np. rodzicom, nauczycielowi/nauczycielce, policjantowi/policjantce, strażnikowi miejskiemu/strażnicze miejskiej - lub jakiejkolwiek innej osobie dorosłej będącej w pobliżu.

Takie sytuacje mogą być zgłaszane także organizacjom społecznym, które zajmują się ochroną zwierząt. Organizacje można łatwo znaleźć w Internecie i zadzwonić do nich lub napisać maila z opisem niepokojącej sytuacji i miejsca, w jakim się zdarzyła. Są to przede wszystkim fundacje i stowarzyszenia. Część organizacji działa na terenie całego kraju, inne lokalnie.

Jedną z takich organizacji jest:
Stowarzyszenie Prawnicy na Rzecz Zwierząt
prawnicy@dlazwierzat.org.pl strona www: https://dlazwierzat.org.pl/

AKCJA DEMOKRACJA

kontakt@akcjademokracja.pl
strona www: https://www.akcjademokracja.pl/

PRAWNICY NA RZECZ ZWIERZĄT

prawnicy@dlazwierzat.org.pl
strona www: https://dlazwierzat.org.pl/